

BIBLIOGRAFIA

- Grucza, Franciszek. „Glottodydaktyka, jej zakres i problemy”. *Przeгляд Glottodydaktyczny*, 1, 1978, ss. 7-12.
- Hattie, John. *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge, 2008.
- Pfeiffer, Waldemar. *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*. Wydawnictwo Wagros, 2001.
- Woźniewicz, Władysław. *Kierowanie procesem glottodydaktycznym*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe [PWN], 1987.

EWA DŹWIERZYŃSKA

PROCES OSIĄGANIA BIEGŁOŚCI JĘZYKOWEJ POPURZEC INTEGRACJĘ PRZEDMIOTOWO-JĘZYKOWĄ

Rec.: Barbara Muszyńska i Katarzyna Papaja. *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe. Content and Language Integrated Learning (CLIL). Wprowadzenie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2019. 210 ss. ISBN: 78-83-01-20739-7

DOI: <https://doi.org/10.18290/rh216910-17>

Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe (CLIL, ang. *Content and Language Integrated Learning*), które polega na przekazywaniu treści z nauczanych przedmiotów w języku obcym, jest obecnie coraz bardziej powszechnie stosowane w Europie, zaś w naszym kraju w dalszym ciągu jest mało rozpowszechnione i postrzegane jako nowatorskie. W Polsce pierwsze klasy dwujęzyczne powstały w liceach w 1991 r.¹ i do dziś CLIL najczęściej stosuje się w szkołach średnich, mimo że wysoki poziom motywacji i łatwość przyswajania języków obcych przez dzieci przemawiają za szerszym jego wykorzystaniem poprzez stopniowe wdrażanie już w szkołach podstawowych.

Dr hab. EWA DŹWIERZYŃSKA, prof. UR – Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Filologiczny (Kolegium Nauk Humanistycznych), Instytut Neofilologii, Zakład Językoznawstwa Stosowanego; e-mail: edzwierzynska@ur.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6408-0295>.

¹ Szczegółowy opis powstania i funkcjonowania pierwszych klas dwujęzycznych w Polsce zob. Walczyńska 54-65.

Zauważalny wzrost efektywności kształcenia, będący wynikiem wprowadzenia CLIL do części szkół, oraz brak wystarczającej wiedzy związanej z organizacją procesu kształcenia zintegrowanego zapewne sprawiły, że problematyka ta została szeroko opisana w wydanej przez Wydawnictwo Naukowe PWN publikacji Barbary Muszyńskiej i Katarzyny Papai zatytułowanej *Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe. Content and language integrated learning (CLIL). Wprowadzenie*. Konstrukcja monografii jest logiczna i metodycznie dopracowana. Podjęta przez jej autorki problematyka została zaprezentowana w trzech rozdziałach, poprzedzonych przedmową. Informacje przedstawione w każdym z rozdziałów są uzupełnione rysunkami oraz tabelami, które odnoszą się do poruszanych w nich treści, na końcu książki zaś został zamieszczony słownik pojęć, pozwalający odnaleźć definicje najważniejszych pojęć i terminów, które znalazły się w omawianej publikacji.

Rozdział I to część teoretyczna, w której została przedstawiona definicja zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego i opisane różne podejścia stosowane w nauczaniu dwujęzycznym, ze szczególnym uwzględnieniem podejścia konstruktywistycznego, poznawczego, komunikacyjnego i dialogowego oraz uczenia przez doświadczenie. Kształcenie przedmiotowo-językowe zostało ukazane w tym rozdziale w kontekście polskim oraz międzynarodowym. Autorki książki zwróciły również uwagę na korzyści wypływające z wprowadzenia CLIL do szkół, opisały trudności związane z jego wdrażaniem do praktyki dydaktycznej oraz przedstawiły obowiązujące w Polsce przepisy prawne związane z funkcjonowaniem szkół dwujęzycznych, które działają na rzecz promowania nauki języków obcych i różnorodności językowej i są rekomendowane przez Unię Europejską. Celem nauczania dwujęzycznego, które pojawiło się w związku z postępującą globalizacją i potrzebą opanowania języków obcych, było zwiększenie mobilności ludności. Osiągnięcie biegłości w posługiwaniu się językiem obcym ma ważne znaczenie zarówno w kształceniu ogólnym, jak i zawodowym, gdyż ukształtowane kompetencje w języku obcym stwarzają uczniom możliwość kontynuowania nauki w placówkach edukacyjnych w Europie i na świecie, a zdobyte umiejętności praktycznego zastosowania języka ułatwiają zatrudnienie, również za granicą. Zalety wprowadzania nauczania zintegrowanego do szkół zostały przedstawione z uwzględnieniem perspektywy ucznia, nauczyciela, systemu kształcenia oraz powiązane z funkcjonowaniem społeczeństwa.

W części praktycznej (rozdział II i III) opisano sposoby nauczania i aktywne formy uczenia się stosowane w zintegrowanym kształceniu przedmiotowo-językowym, ukazując, w jaki sposób wprowadzanie elementów języka obcego na zajęciach z przedmiotów niejęzykowych może sprawić, że język obcy stanie się częścią autentycznej komunikacji. W związku z tym, że język obcy w CLIL staje się środkiem komunikacji i narzędziem poznania, zwrócono uwagę na możliwość odkrywania przez uczniów praktycznego zastosowania języka obcego podczas odbioru treści² oraz

² Przedmioty niejęzykowe z językami obcymi łączy zjawisko konceptualizacji, tj. nie tylko spostrzegania, ale też kojarzenia, wnioskowania przez porównanie. Na ten temat zob. Gorczyca 41-45.

poprzez zachęcanie ich do wykorzystywania własnej wiedzy, a także wyrażania jej w języku obcym.

Rozdział II przybliży czytelnikom zagadnienia związane z formami uczenia się w zintegrowanym kształceniu przedmiotowo-językowym oraz możliwości różnicowania procesu uczenia się. Zostały przedstawione niektóre z metod aktywizujących, takie jak: uczenie się przez dociekanie naukowe, odwrócona klasa, środowisko umożliwiające samodzielne uczenie się i opowiadania edukacyjne. W tym rozdziale odnajdujemy również praktyczne wskazówki odnoszące się do planowania modułu kształcenia w CLIL w zakresie doboru środków dydaktycznych, które mogą okazać się bardzo pomocne dla nauczycieli podczas opracowywania materiałów nauczania oraz stosowania narzędzi kontroli i oceny. Zwrócono szczególną uwagę na środki dydaktyczne, które podnoszą oczekiwania uczniów co do prezentowanych treści i inspirują ich działania poznawcze, takie jak multimedia i organizatory graficzne. Wskazane zostały narzędzia umożliwiające integrację przedmiotowo-językową w celu zwiększania motywacji uczniów do nauki języków obcych, których znajomość jest niezbędna dla nauczycieli pracujących w szkołach dwujęzycznych.

W rozdziale III została przedstawiona organizacja kształtowania kompetencji językowych w zakresie receptywnych i produktywnych sprawności językowych oraz aspektów języka (leksyki, gramatyki i wymowy) z podaniem przykładowych ćwiczeń, które mogą być stosowane na różnych poziomach zaawansowania językowego. Ćwiczenia te, po dostosowaniu do konkretnych warunków nauczania, mogą w znacznym stopniu wpłynąć na wzrost poziomu umiejętności językowych uczniów, ich rozwój poznawczy oraz przyswojenie wiedzy z zakresu różnych przedmiotów. Nauczyciele mogą dowiedzieć się, jak właściwie organizować proces nauczania, jak pokonywać trudności związane z opanowaniem treści programowych w języku obcym. Zaproponowane w tej publikacji techniki i formy pracy zostały przedstawione w sposób umożliwiający ich łatwe wykorzystanie w praktyce dydaktycznej, co zapewne pomoże, szczególnie niezbyt doświadczonym nauczycielom, w przygotowaniu zajęć, które pozwolą uczniom podczas przyswajania treści przedmiotowych w znacznym stopniu poszerzyć znajomość słownictwa specjalistycznego. Wdrażanie przedstawionych w tej części publikacji form pracy ma za zadanie aktywizować uczniów i wykorzystywać ich potencjał, poprzez zaspokajanie różnorodnych potrzeb i zainteresowań, a jednocześnie służyć realizacji programu nauczania.

Książka adresowana jest zarówno do nauczycieli uczących przedmiotów w języku obcym w szkołach dwujęzycznych, jak i nauczycieli języków obcych prowadzących zajęcia w klasach CLIL, którzy włączają treści przedmiotowe do swoich lekcji. Do grona odbiorców mogą należeć także nauczyciele akademicy kształcący filologów, a zwłaszcza studentów specjalności nauczycielskiej, którzy są przygotowani do pracy w szkołach, oraz lektorzy CLIL zainteresowani pogłębianiem swej wiedzy i podnoszeniem kwalifikacji.

W tej publikacji znajdujemy liczne argumenty przemawiające za kształceniem zintegrowanym, w którym język i przedmiot są traktowane jako całość, a uczniowie,

którzy mają znacznie większy kontakt z językiem obcym niż osoby uczące się metodą tradycyjną, zdobywają większą biegłość w posługiwaniu się językiem obcym. Lektura książki może zatem prowadzić do wniosków i działań zmierzających do upowszechnienia podejścia CLIL w polskich szkołach. Publikacja dostarcza wyczerpującej odpowiedzi na pytanie, czym jest zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe, a jej lektura pozwala osobom posiadającym podwójne wykształcenie językowe w zakresie nauczanego przedmiotu przygotować się do pracy w systemie CLIL. Warto również podkreślić fakt, że czytelnik może odnaleźć tu cenne informacje dotyczące tego, w jaki sposób ocenić istnienie potrzeb i możliwości wdrożenia CLIL w warunkach konkretnej szkoły oraz w jaki sposób zaplanować i stworzyć program edukacji dwujęzycznej.

Recenzowana praca jest pierwszą publikacją na polskim rynku tak szczegółowo przedstawiającą i promującą zintegrowane podejście do nauki, w której trakcie ma miejsce synteza wiedzy i umiejętności w zakresie różnych przedmiotów. Stanowi ona wypełnienie luki w istniejącej literaturze przedmiotu w tym zakresie. Niezaprzeczalnym jej atutem jest umiejętne przedstawienie wiedzy teoretycznej i jej praktycznego zastosowania, które są wynikiem dużej wiedzy autorek, popartej bogatą (w przeważającej części anglojęzyczną) literaturą przedmiotu i dużym doświadczeniem w zakresie nauczania dwujęzycznego. Wszystko to sprawia, że książka ta jest cennym źródłem wiedzy z zakresu edukacji dwujęzycznej.

BIBLIOGRAFIA

- Gorczyca, Wojciech. „Wzorzec, który łączy”. *Języki Obce w Szkole*, nr 6 (specjalny), 2002, ss. 41-45.
- Walczyńska, Marta. „Nauczanie w polskich liceach dwujęzycznych: klasa zerowa czy gimnazjum dwujęzyczne? Wyniki ankiet i porównanie ocen”. *Nauczanie dwujęzyczne w Polsce i Europie*, red. Zuzanna Dzięgielewska, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (CODN), 2007, ss. 54-65. www.bc.ore.edu.pl/Content/35/Dwujezyczne_polska.pdf. Dostęp 14.12.2020.

UWAGA REDAKCJI: Użyte w celach informacyjnych i prezentacyjnych przy tekstach recenzji obrazy okładek pochodzą ze stron internetowych Wydawnictw wyszczególnionych w opisach recenzowanych publikacji.